

**Europejski Fundusz
Morski, Rybacki
i Akwakultury
(EFMRA)**

*Często zadawane
pytania*

Cele, budżet i ramy

Czym jest EFMRA?

EFMRA to **unijny fundusz** realizowany w latach **2021–2027**. Służy do wykorzystywania środków finansowych z [budżetu UE](#) do wspierania **wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb), zintegrowanej polityki morskiej** oraz **unijnego programu na rzecz międzynarodowego zarządzania oceanami**.

Fundusz zapewnia wsparcie finansowe na rzecz opracowywania innowacyjnych projektów, które **mają na celu, aby zasoby wodne i morskie były wykorzystywane w sposób zrównoważony**.

Pomoże to w realizacji celów [Europejskiego Zielonego Ładu](#)– planu działania dotyczącego unijnej polityki ochrony środowiska i polityki klimatycznej.

Jaki jest cel EFMRA?

Ponieważ UE jest aktywna na oceanach całego świata i jest jednym z największych producentów żywności pochodzenia morskiego, jest odpowiedzialna za ochronę oceanów i zasobów oceanicznych oraz za wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony. W społeczno-gospodarczym interesie UE leży również zagwarantowanie dostępności zaopatrzenia w żywność, konkurencyjności gospodarki morskiej oraz źródeł utrzymania społeczności nadbrzeżnych.

EFMRA wspiera zrównoważone rybołówstwo i ochronę żywych zasobów morza. Ma to doprowadzić do osiągnięcia następujących celów:

- **zdrowe, bezpieczne morza i oceany zarządzane w sposób zrównoważony;**
- **bezpieczeństwo żywnościowe** dzięki zaopatrzeniu w żywność pochodzenia morskiego;
- rozwijanie **zrównoważonej niebieskiej gospodarki**.

Fundusz pomaga również w osiągnięciu [celu zrównoważonego rozwoju ONZ nr 14](#) („ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich i wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony”), do którego realizacji UE się zobowiązała.

EFMRA jest jednak niewielkim funduszem, więc trzeba go wykorzystywać strategicznie. Każde zainwestowane euro powinno przynieść znacznie więcej w formie korzyści dla wszystkich i wspólnego dobra. Dlatego też środki finansowe EFMRA należy wykorzystać do wspierania inwestycji wytwarzających wyraźną **wartość dodaną**, w szczególności dzięki przeciwdziałaniu niedoskonałościom rynku lub zaradzeniu niedostatecznemu poziomowi inwestycji.

Wsparcie publiczne nie powinno powielać ani wypierać finansowania prywatnego, ani też zakłócać konkurencji. Powinno ono raczej ułatwiać inwestycje prywatne, w szczególności tam, gdzie sektor prywatny jest rentowny, jak ma to zasadniczo miejsce w gospodarce morskiej.

Jakie są najważniejsze działania wspierane w ramach EFMRA?

EFMRA wspiera innowacyjne projekty, które przyczyniają się do wykorzystywania zasobów wodnych i morskich oraz zarządzania nimi w sposób zrównoważony.

Fundusz sprzyja przede wszystkim:

- zrównoważonej i niskoemisyjnej działalności połowowej;
- ochronie różnorodności biologicznej mórz i ekosystemów morskich;
- zaopatrzeniu europejskich konsumentów w zdrową żywność pochodzenia morskiego wysokiej jakości;
- zwiększaniu atrakcyjności społeczno-ekonomicznej sektora rybołówstwa i odmłodzeniu tego sektora, w szczególności w przypadku łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego;
- rozwojowi zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury zwiększającej bezpieczeństwo żywnościowe;
- rozwojowi umiejętności i poprawie warunków pracy w sektorach rybołówstwa i akwakultury;
- gospodarczej i społecznej witalności społeczności nadbrzeżnych;
- innowacjom w ramach zrównoważonej niebieskiej gospodarki;
- ochronie na morzu, dzięki której morza są bezpieczne;
- współpracy międzynarodowej, dzięki której oceany będą zdrowe, bezpieczne i zarządzane w sposób zrównoważony.

Jakim budżetem dysponuje EFMRA i jak wygląda jego podział?

EFMRA zaprogramowano na lata 2021–2027 i przeznaczono na niego budżet w wysokości **6,108 mld EUR**.

Programem zarządza się w podziale na „zarządzanie dzielone” i „zarządzanie bezpośrednie”:

- **zarządzanie dzielone** – **5,311** mld EUR pochodzi z programów krajowych współfinansowanych z budżetu UE i państw UE;
- **zarządzanie bezpośrednie** – **797** mln EUR pochodzi bezpośrednio od Komisji.

Jakie są ramy EFMRA?

W „zarządzaniu dzielonym” funduszem zarządza się za pośrednictwem zatwierdzonych przez Komisję programów krajowych. W tym przypadku państwa UE określają w swoich

programach najlepszy sposób realizacji celów funduszu. Wskazują działania zgodnie ze swoją strategią krajową i wybierają kwalifikujące się projekty zgodnie z własnymi kryteriami.

W rozporządzeniu w sprawie EFMRA określono jednak wykaz operacji, które nie kwalifikują się do wsparcia, zapobiegając w ten sposób ewentualnym zagrożeniom dla zrównoważonego charakteru rybołówstwa. Ponadto niektóre inwestycje i programy rekompensat dla floty rybackiej podlegają szczególnym warunkom, co ma zagwarantować, że będą spójne z celami ochronnymi WPRyb.

W **„zarządzaniu bezpośrednim”** Komisja bezpośrednio zarządza funduszem poprzez programy prac przyjęte przez komitet EFMRA, w którego skład wchodzi eksperci wyznaczeni przez kraje UE.

Warunki horyzontalne

W jaki sposób zagwarantowano, że EFMRA jest ukierunkowana na działania o zbiorowej wartości dodanej?

Określono szereg warunków, które zapewniają priorytetowe traktowanie działań o zbiorowej wartości dodanej (np. ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone rybołówstwo, innowacje, wspólna organizacja sektorów rybołówstwa i akwakultury, rozwój lokalny), a nie indywidualnych inwestycji o niższej wartości dodanej.

- W przypadku **pięciu kategorii indywidualnych inwestycji w statki rybackie** określono **limit finansowy** – łącznie nie mogą przekroczyć 15% budżetu przyznanego poszczególnym państwom UE – aby większość środków przeznaczyć na działania o większej wartości dodanej.
- Co najmniej **15%** budżetu przyznanego poszczególnym państwom UE należy przeznaczyć na **dwa podstawowe elementy WPRyb**, aby zapewnić wystarczające środki na realizację ich celów: i) kontrolę działalności połowowej oraz ii) gromadzenie danych naukowych na potrzeby zarządzania rybołówstwem.
- Poziom pomocy publicznej zależy od wartości dodanej inwestycji. Projekty o **wysokiej zbiorowej wartości dodanej** (np. dotyczące innowacji, obejmujące zbiorowych beneficjentów, zakładające publiczny dostęp do wyników) mogą otrzymać do **100%**, podczas gdy określone indywidualne dotacje związane z flotą nie mogą przekroczyć 40%.
- Nie można przyznawać wsparcia na inwestycje dokonywane na statkach jedynie w celu spełnienia wymogów, które są obowiązkowe na podstawie prawa UE, z wyjątkiem niektórych urządzeń wykorzystywanych do kontroli działalności połowowej. Dotacje powinny zachęcać do działań **wykraczających poza zwykle przestrzeganie prawa**.
- **Niektóre dotacje są zarezerwowane dla małych i średnich statków rybackich** (tj. o długości poniżej 24 m). Są one przeznaczone na:
 - o wymianę lub modernizację silników;
 - o pomoc młodym rybakom w nabyciu, po raz pierwszy, używanego statku;
 - o zwiększenie pojemności statku w celu poprawy bezpieczeństwa, warunków pracy lub efektywności energetycznej.Większe statki są co do zasady bardziej rentowne i środki na inwestycje z nimi związane powinny pochodzić ze źródeł prywatnych.

Co się stanie, jeśli beneficjenci EFMRA lub państwa UE nie będą przestrzegać zasad WPRyb?

Wsparcia z EFMRA udziela się pod warunkiem **przestrzegania zasad WPRyb**. Jeżeli beneficjent dopuszcza się poważnego naruszenia (np. prowadzi nielegalne połowy) lub państwo UE nie przestrzega określonego obowiązku, finansowanie zostaje przerwane, zawieszane lub skorygowane.

Dlaczego inwestycje we flotę rybacką są obwarowane warunkami?

Dotacje na inwestycje w statki rybackie mogą zwiększyć ich zdolność połowową, a w konsekwencji możliwości poławiania ryb, co może prowadzić do **przełowienia** zasobów ryb. Na przykład statek o większym kadłubie lub mocniejszym silniku może łowić ryby przez dłuższy czas w szybszym tempie i pokonywać w tym celu większe odległości, zwiększając tym samym presję na stada ryb.

Ponadto niektóre segmenty floty rybackiej charakteryzują się strukturalnym nadmiarem zdolności połowowej, co oznacza, że **zbyt wiele statków próbuje poławiać zbyt małe stada ryb**. Wzrost zdolności połowowej w tych segmentach spowodowałby dalsze przełowienie.

Dlatego też EFMRA zawiera **zabezpieczenia** dotyczące niektórych dotacji związanych z flotą, żeby zapobiec takim niekorzystnym skutkom. Na przykład statek musi należeć do segmentu floty rybackiej bez strukturalnego nadmiaru zdolności połowowej, a wsparcia nie można udzielić w celu zwiększenia mocy statku.

Jednak nie wszystkie dotacje związane z flotą przynoszą szkody. Jeżeli spełnią odpowiednie warunki, mogą one **przyczynić się** do zrównowazenia ekologicznego, społecznego i gospodarczego, np. inwestycje w techniki połowowe o niewielkim wpływie na środowisko, w bezpieczeństwo na statku lub w efektywność energetyczną. Takie inwestycje kwalifikują się do wsparcia w ramach EFMRA.

Czy EFMRA przewiduje szkodliwe dotacje połowowe?

Nie, EFMRA, nie przewiduje żadnych szkodliwych dotacji połowowych.

[W celu zrównoważonego rozwoju ONZ nr 14.6](#) określono je jako „subwencje na rybołówstwo, które przyczyniają się do budowy nadmiernych zdolności i przełowienia ryb, oraz (...) przyczyniające się do nielegalnego, niezarejestrowanego i nieuregulowanego rybołówstwa”. UE zobowiązała się do zakazania takich dotacji.

Aby zapobiec udzielaniu takich dotacji, w rozporządzeniu w sprawie EFMRA zawarto **wykaz operacji, które się nie kwalifikują** (np. budowa nowych statków rybackich, zwiększanie mocy statków rybackich), **oraz zbiór warunków** służących zapobiegnięciu szkodliwym skutkom, w tym skutkom pośrednim (np. niektóre inwestycje można wesprzeć tylko wtedy, gdy dotyczą segmentów floty rybackiej bez strukturalnego nadmiaru zdolności połowowej).

Konkretne obszary wsparcia

W jaki sposób EFMRA pomaga w ochronie/odbudowie różnorodności biologicznej?

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu UE przyjęła [strategię na rzecz różnorodności biologicznej](#), aby lepiej chronić przyrodę i odwrócić proces degradacji ekosystemu. EFMRA w istotny sposób przyczynia się do osiągnięcia celów tej strategii. Fundusz w szczególności pomaga w:

- promowaniu **zrównoważonej i niskoemisyjnej działalności połowowej o niewielkim wpływie na środowisko** (np. gromadzenie danych naukowych na potrzeby zrównoważonego zarządzania rybołówstwem, eliminowanie niezamierzonych połowów, ochrona wrażliwych gatunków, poprawa efektywności energetycznej statków rybackich);
- ochronie i odtwarzaniu **różnorodności biologicznej mórz i ekosystemów morskich** w celu osiągnięcia [dobrego stanu środowiska](#) wód morskich (np. dzięki tworzeniu chronionych obszarów morskich i zarządzaniu nimi, wdrażaniu środków ochrony przestrzennej ustanowionych [dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej](#), ochronie gatunków zgodnie z [dyrektywą siedliskową](#));
- promowaniu **gospodarki o obiegu zamkniętym** (np. poprzez zbieranie i recykling utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich oraz zwiększanie wartości odpadów z rybołówstwa i akwakultury);
- promowaniu **zrównoważonej i energooszczędnej** produkcji w sektorze akwakultury.

W jaki sposób EFMRA przyczynia się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej w rybołówstwie i akwakulturze?

EFMRA można wykorzystać do zmniejszenia śladu węglowego rybołówstwa i akwakultury. Możliwe są m.in. następujące działania:

- innowacje dotyczące wykorzystania **technologii niskoemisyjnych** w napędach statków rybackich (np. testowanie paliw o niższej emisyjności, takich jak skroplony gaz ziemny, skroplony biogaz lub napęd hybrydowo-elektryczny; badania przygotowawcze dotyczące wykorzystania paliwa wodorowego);
- wymiana lub modernizacja silników statków rybackich w celu zmniejszenia ich emisji CO₂ (pod określonymi warunkami, aby uniknąć zwiększenia mocy, a tym samym zdolności połowowej);
- poprawa **efektywności energetycznej** statków rybackich (np. poprzez poprawę właściwości hydrodynamicznych);
- rozwinięcie źródeł pasz wykorzystywanych w akwakulturze o mniejszym wpływie na środowisko;

- przestawienie sektora akwakultury na produkcję energooszczędną (np. dzięki wykorzystaniu energii odnawialnej).

EFMRA pomaga sektorom rybołówstwa i akwakultury w przystosowaniu się do skutków zmiany klimatu również dzięki:

- finansowaniu gromadzenia **danych naukowych** w celu lepszego zrozumienia, w jaki sposób zmiana klimatu wpływa na zarządzanie rybołówstwem (np. w odniesieniu do wpływu migracji stad ryb i inwazyjnych gatunków obcych);
- wspieraniu zwiększenia **odporności** akwakultury na zmianę klimatu (np. poprzez zróżnicowanie produkcji na gatunki bardziej odporne na zmianę klimatu, reagowanie na nieprzewidziane choroby/pasożyty pojawiające się w wyniku zmian temperatur, zwiększenie odporności na zdarzenia ekstremalne, susze i inne zmienne warunki).

W jakim stopniu EFMRA przyczynia się do osiągnięcia celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej określonych w wieloletnim budżecie UE?

W [budżecie UE](#) na lata 2021–2027 (tj. w „wieloletnich ramach finansowych”) określono cele dotyczące wydatków na cele związane z klimatem i różnorodnością biologiczną:

- **30%** budżetu zostanie przeznaczone na przeciwdziałanie **zmianie klimatu**;
- W latach 2026 i 2027 **10%** rocznych wydatków z budżetu zostanie wykorzystane do zatrzymania i cofnięcia utraty **różnorodności biologicznej**.

Chociaż w ramach EFMRA nie przewidziano konkretnego wiążącego celu dotyczącego klimatu i różnorodności biologicznej ani nie wydzielono środków finansowych w tym zakresie, fundusz czynnie pomaga w osiągnięciu wspólnych celów określonych w wieloletnich ramach finansowych.

Komisja regularnie monitoruje poziom wykorzystania EFMRA w tym zakresie za pomocą wszystkich dostępnych danych. W przypadku braku wystarczających postępów w realizacji ogólnych założeń Komisja podejmie aktywną współpracę z państwami UE w celu przyjęcia środków zaradczych, w tym zmiany ich programów dotyczących EFMRA.

W jaki sposób EFMRA pomaga w osiągnięciu celów WPRyb?

[WPRyb](#) ma zagwarantować, że działalność połowowa i w zakresie akwakultury jest **zrównowazona** środowiskowo w perspektywie długoterminowej oraz zarządzana w sposób spójny z celami, które dotyczą **osiągania korzyści ekonomicznych, społecznych i w dziedzinie zatrudnienia** oraz dostępności **zaopatrzenia w żywność**.

W ramach EFMRA wspiera się te cele przez następujące główne działania:

- wspieranie **zrównowazonej działalności połowowej** w perspektywie długoterminowej (promowanie selektywnych technik połowowych o niewielkim wpływie na środowisko, unikanie niezamierzonych połowów);

- zapewnienie warunków, w których sektor rybołówstwa będzie **konkurencyjny**;
- wspieranie **zarządzania strukturą** rybołówstwa i flot rybackich (eliminowanie nadmiernej zdolności połowowej floty, wspieranie działań na rzecz ochrony żywych zasobów morza);
- działanie na rzecz **efektywnego rynku** produktów rybołówstwa;
- działanie na rzecz zapewnienia **odpowiedniego poziomu życia** na obszarach przybrzeżnych;
- gromadzenie **danych naukowych** na potrzeby zarządzania rybołówstwem;
- wspieranie **kontroli** działalności połowowej i propagowanie kultury przestrzegania przepisów w celu zapewnienia równych szans.

Na jakich warunkach EFMRA wspiera inwestycje w statki rybackie?

W ramach EFMRA można wspierać innowacje i inwestycje dokonywane na statkach rybackich w celu **osiągnięcia celów WPRyb**. Wsparcie to obejmuje działania, które poprawiają zrównoważony charakter działalności, selektywność narzędzi połowowych, bezpieczeństwo, warunki pracy, efektywność energetyczną i jakość połowów.

Istnieją jednak **specjalne ograniczenia**, które mają zagwarantować, że inwestycja będzie mieć zrównoważony charakter i zapewni wartość dodaną.

- Nie można wesprzeć nabycia sprzętu, który zwiększa możliwości statku rybackiego w zakresie lokalizacji ryb, ponieważ dzięki temu statek mógłby zacząć działać zbyt wydajnie i w sposób mniej zrównoważony.
- Wsparcie nie może prowadzić do zwiększenia zdolności połowowej statku, chyba że wynika ono bezpośrednio ze zwiększenia pojemności brutto (tj. pojemności statku), które jest niezbędne do poprawy bezpieczeństwa, warunków pracy lub efektywności energetycznej.
- Nie można przyznawać wsparcia jedynie w celu spełnienia wymogów, które są obowiązkowe na podstawie prawa UE, z wyjątkiem niektórych urządzeń wykorzystywanych do kontroli działalności połowowej. Dotacje powinny zachęcać do działań wykraczających poza zwykłe przestrzeganie prawa.
- Nie można udzielić dotacji na inwestycje na statkach, których nie eksploatowano przez większość ostatnich dwóch lat, ponieważ inwestycje powinny koncentrować się na statkach będących w użyciu.
- Niektóre inwestycje we flotę rybacką podlegają szczególnym zasadom kwalifikowalności, aby nie dopuścić do powstania nadmiernej zdolności połowowej lub do przełowienia. W szczególności wsparcie, które przyznaje się i) młodym rybakom, aby pomóc im w nabyciu po raz pierwszy używanego statku, oraz ii) na wymianę lub modernizację silnika statku, jest obwarowane pewnymi warunkami, np. statek musi należeć do

segmentu floty rybackiej bez strukturalnego nadmiaru zdolności połowowych, a nowy lub zmodernizowany silnik nie może mieć większej mocy niż silnik wymieniany.

Dlaczego budowa nowych statków rybackich nie kwalifikuje się do wsparcia w ramach EFMRA? Czy nowe, nowoczesne statki nie są bezpieczniejsze i nie działają w sposób bardziej zrównoważony?

W 2004 r. zaprzestano przyznawania dotacji unijnych na budowę lub zakup nowych statków rybackich, ponieważ takie dotacje przyczyniły się do bardzo poważnego problemu **nadmiernej zdolności połowowej i przelowienia**. Nawet jeżeli nowe statki są bezpieczniejsze i bardziej wydajne, mogą łowić ryby przez dłuższy czas w szybszym tempie i pokonywać w tym celu większe odległości, zwiększając tym samym presję na stada ryb.

Ponadto nie stwierdzono niedoskonałości rynku ani zbiorowych korzyści uzasadniających wsparcie publiczne na budowę nowych statków. Ogólnie rzecz biorąc, europejska flota rybacka jest rentowna, i nie wydaje się, aby sektor rybołówstwa miał problem z dostępem do pożyczek. Nie ma zatem powodu, aby przeznaczać pieniądze podatników na finansowanie nowych statków rybackich eksploatowanych dla zysku osób prywatnych.

Przepisy WPRyb dopuszczają budowę nowych statków rybackich za prywatne pieniądze oraz przewidują zabezpieczenia, które mają zapobiegać zwiększeniu zdolności połowowej floty. Mówiąc dokładniej, każdy wzrost zdolności połowowej (wyrażony pojemnością i mocą statków) wprowadzony do floty musi być zrównoważony co najmniej równoważnym spadkiem tej zdolności (np. poprzez wycofanie starego statku z eksploatacji). Państwa UE posiadają zatem w ramach WPRyb wystarczającą swobodę, aby móc zarządzać wprowadzaniem statków do swojej floty i wycofywaniem statków z tej floty oraz aby zaspokajać potrzeby inwestycyjne sektora rybołówstwa w sposób zrównoważony.

W ramach EFMRA można wspierać wzrost pojemności statków rybackich (wyrażonej w „pojemności brutto”). Ponieważ pojemność brutto określa zdolność połowową, jakie warunki obowiązują, aby zapobiec nadmiernemu wzrostowi zdolności połowowej?

Zwiększenie pojemności statku rybackiego oznacza jego powiększenie. Może to poprawić bezpieczeństwo na statku, ale może również zwiększyć możliwości statku w zakresie poławiania i przechowywania ryb, a tym samym ryzyko przelowienia.

W ramach EFMRA można wspierać taką modernizację tylko wtedy, gdy ich bezpośrednim celem jest **poprawa bezpieczeństwa, warunków pracy lub efektywności energetycznej**. Wsparcie mogą otrzymać tylko małe i średnie statki (tj. o **długości poniżej 24 m**).

Określono jasne zabezpieczenia, aby zapobiec sytuacji, w której wzrost pojemności doprowadzi do nadmiernej zdolności połowowej i przelowienia.

- Warunkiem jest zamontowanie obiektu lub sprzętu, który poprawia bezpieczeństwo, warunki pracy lub efektywność energetyczną (np. zakwaterowanie załogi).
- Jest to możliwe tylko w tych segmentach floty rybackiej, w których nie występuje strukturalny nadmiar zdolności połowowej.

- Należy to zrównoważyć wycofaniem przynajmniej takiej samej pojemności z tego samego segmentu floty lub z segmentu floty krajowej, w którym odnotowuje się nadmierną zdolność połowową (np. poprzez wycofanie z eksploatacji starego statku), aby nie dopuścić do zwiększenia ogólnej zdolności połowowej floty.

W jaki sposób EFMRA może zapewnić warunki, w których rybołówstwo będzie rentowne i konkurencyjne?

Głównymi czynnikami wpływającymi na rentowność w sektorze rybołówstwa są: obfitość stad ryb, stabilne ceny ryb, niskie ceny paliw, energooszczędne statki i wykwalifikowani rybacy. Niektóre z tych czynników są czynnikami zewnętrznymi i nie zależą od inwestycji strukturalnych.

EFMRA może pomóc w stworzeniu warunków sprzyjających rentowności i konkurencyjności na różne sposoby, które przedstawiono poniżej.

- Można **inwestować** w statki rybackie, w szczególności w celu zwiększenia efektywności energetycznej i poprawy jakości połowów. Niższe zużycie paliwa obniża koszty działalności, a wyższa jakość ryb pomaga w utrzymaniu stabilnych cen na rynku.
- Można rozwijać **umiejętności i wiedzę** dzięki sporządzaniu studiów wykonalności, usługom doradczym, ocenom skutków i rozpowszechnianiu rezultatów projektów pilotażowych w całym sektorze rybołówstwa.
- Można **uruchamiać inwestycje prywatne** za pomocą instrumentów finansowych (pożyczki i gwarancje publiczne). Instrumenty finansowe są szczególnie odpowiednie w przypadku nowych inwestycji, co do których oczekuje się, że będą opłacalne finansowo, ale które nie uzyskują wystarczających środków ze źródeł rynkowych.
- Można pomóc rybakom w **zróżnicowaniu źródeł dochodów** i rozwinięciu działalności dodatkowej w ramach lokalnej niebieskiej gospodarki, np. związanej z turystyką, sprzedażą bezpośrednią, usługami środowiskowymi i działalnością dotyczącą kultury morskiej.

W jaki sposób EFMRA wspiera rozwój umiejętności?

Rozwój umiejętności ma zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności sektorów rybołówstwa, akwakultury i gospodarki morskiej. W tym zakresie w ramach EFMRA można wspierać na przykład:

- usługi doradcze;
- współpracę między naukowcami a rybakami;
- szkolenia zawodowe;
- uczenie się przez całe życie;
- zachęcanie do dialogu społecznego;
- wymianę wiedzy.

W jaki sposób EFMRA przyczynia się do dobrobytu społecznego w rybołówstwie i odnowienia sektora?

Celem WPRyB jest zapewnienie godziwego poziomu życia ludziom, którzy utrzymują się z działalności połowowej. Ma to kluczowe znaczenie dla wymiany pokoleniowej w sektorze rybołówstwa.

Zwiększenie atrakcyjności rybołówstwa wymaga spełnienia **trzech głównych warunków**:

- zrównoważone zarządzanie działalnością połowową i flotami w perspektywie długoterminowej – wymagane z punktu widzenia rentowności;
- dobre warunki pracy na statkach;
- wysoki poziom umiejętności.

W ramach EFMRA można wspierać inwestycje na te cele, na przykład poprzez:

- rozwijanie kapitału ludzkiego i **umiejętności** (np. szkolenia zawodowe, uczenie się przez całe życie oraz wymiana wiedzy i doświadczeń);
- **zachęcanie młodych ludzi** do pracy w sektorze rybołówstwa poprzez działania edukacyjne i komunikacyjne;
- udzielanie młodym rybakom **wsparcia na rozpoczęcie działalności**, np. poprzez opłacenie części kosztu ich pierwszego statku rybackiego – program ograniczony do zakupu używanych małych i średnich statków (tj. o długości poniżej 24 m);
- poprawę **bezpieczeństwa i warunków pracy** na statkach rybackich;
- poprawę **równowagi płci** (np. promowanie roli kobiet w społecznościach rybackich);
- ułatwianie **stosunków pracy** z udziałem wszystkich zainteresowanych stron.

W jaki sposób EFMRA przyczynia się do rozwoju wiedzy naukowej w celu poprawy zarządzania rybołówstwem i środowiskiem morskim?

Rybołówstwem zarządza się w oparciu o najlepsze dostępne informacje naukowe. Wymaga to posiadania zharmonizowanych, wiarygodnych i dokładnych danych naukowych.

Dlatego też WPRyB wymaga od państw UE **gromadzenia danych na temat flot** i ich działalności połowowej, w szczególności danych biologicznych dotyczących połowów, oraz na temat potencjalnego wpływu działalności połowowej na ekosystem morski.

W tym celu w ramach EFMRA wspiera się następujące działania:

- pomoc dla państw UE w gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących flot i działalności połowowej zgodnie z [rozporządzeniem w sprawie ram gromadzenia danych](#);
- sporządzanie opinii naukowych na potrzeby zarządzania rybołówstwem;

- gromadzenie danych i zarządzanie nimi w celu bardziej zrównoważonego zarządzania środowiskiem morskim. W tym celu ze środków EFMRA sfinansowano „[europejską sieć informacji i obserwacji środowiska morskiego](#)” (EMODnet), którą utworzono, aby zwiększyć dostęp użytkowników publicznych i prywatnych do danych dotyczących mórz. Dane te umożliwiają „[planowanie przestrzenne obszarów morskich](#)” służące do koordynowania działalności człowieka na morzu w taki sposób, aby przebiegała w sposób zrównoważony. Pomagają również we wdrażaniu środków na rzecz ochrony różnorodności biologicznej mórz i ekosystemów morskich.

W jaki sposób EFMRA pomaga w ograniczeniu niezamierzonych połowów?

Ograniczenie i unikanie niezamierzonych połowów jest jednym z głównych celów WPRyb. Niezamierzone połowy dotyczą ryb, które mają niską wartość rynkową lub których nie można sprzedać, ponieważ przepisy WPRyb zabraniają poławiania tych ryb, np. gdy:

- mają rozmiar poniżej rozmiaru minimalnego;
- kwota dotycząca tych ryb została wyczerpana;
- są uszkodzone;
- poławianie tych ryb jest zabronione.

Wyrzucanie niezamierzonych połowów do morza stanowi znaczne marnotrawstwo żywych zasobów morza i niekorzystnie wpływa na rentowność rybołówstwa.

W związku z tym WPRyb zobowiązuje statki rybackie do wyładunku całego połowu („**obowiązek wyładunku**”). Obowiązek ten skłania rybaków do dostosowania swoich modeli połowów, żeby zapobiegać marnotrawieniu zasobów. Wyładunek niezamierzonych połowów, których rybacy nie mogą sprzedać w normalnym obrocie handlowym lub które mają niską wartość rynkową, wytwarza dodatkowe koszty, a zatem straty ekonomiczne. Zapobieganie takim połowom powoduje, że działalność jest bardziej opłacalna.

W tym kontekście **dostosowanie technik połowowych** ma kluczowe znaczenie, ponieważ pomaga rybakom poławiać tylko te ryby, które są celem ich połowów, dzięki czemu do niezamierzonych połowów w ogóle nie dochodzi. W tym celu w ramach EFMRA można wspierać innowacje i inwestycje, dzięki którym techniki i narzędzia połowowe staną się bardziej selektywne – pomoc ta charakteryzuje się szczególnie wysokim poziomem pomocy publicznej (**100%**).

Wsparcie w ramach EFMRA można również wykorzystać do złagodzenia skutków obowiązku wyładunku w przypadku niezamierzonych połowów, których nie da się uniknąć. W tym kontekście wsparcie można wykorzystać do modernizacji infrastruktury portów rybackich w celu:

- ułatwienia wyładunku i składowania niezamierzonych połowów;
- znalezienia rynków zbytu dla wyładowanych niezamierzonych połowów, choć bez tworzenia zorganizowanego rynku tych połowów.

Działania te mogą skorzystać z pomocy publicznej na poziomie **75%**.

W jaki sposób EFMRA pomaga w zmniejszeniu nadmiernej zdolności połowowej floty?

W niektórych segmentach floty rybackiej występuje nadmierna zdolność połowowa, co prowadzi do nadmiernej eksploatacji żywych zasobów morza.

Strukturalny nadmiar zdolności połowowej powoduje, że rentowność jest niska, ponieważ zbyt wiele statków próbuje połowić zbyt małe stada ryb. Aby nie dopuścić do takiej sytuacji, konieczne jest zatem strukturalne dostosowanie flot rybackich.

Aby wyeliminować nadmierną zdolność połowową, WPRyb wymaga od państw UE zastosowania szczególnych środków w celu **dostosowania liczby statków rybackich do dostępnych zasobów**. Środki te opierają się na ocenie równowagi między zdolnością połowową floty a posiadanymi przez nią uprawnieniami do połowów, dokonanej na poziomie każdego segmentu floty rybackiej.

W tym kontekście w ramach EFMRA można przyznać rekompensatę finansową rybakom, którzy trwale zaprzestaną działalności połowowej. Zdolność połowowa wyeliminowana dzięki temu wsparciu jest wówczas trwale usuwana z floty.

Trwale zaprzestanie może przyjąć formę albo złomowania statku rybackiego, albo wycofania go z eksploatacji i dostosowania go do innej działalności. Przejście na połowy rekreacyjne nie może jednak prowadzić do zwiększenia presji na ekosystem morski.

W jaki sposób EFMRA pomaga kontrolować działalność połowową?

Niezwykle ważne jest, aby państwa UE kontrolowały działalność połowową na swoich wodach w celu **egzekwowania WPRyb, zapobiegania nielegalnym połowom** i promowania **kultury przestrzegania przepisów** w sektorze rybołówstwa. Dzięki temu wszyscy rybacy w całej UE będą mieli równe szanse.

W tym celu wsparcie w ramach EFMRA obejmuje pomoc dla państw UE we wdrażaniu systemu kontroli rybołówstwa ustanowionego na podstawie [unijnego rozporządzenia w sprawie kontroli](#). W szczególności można wspierać zakup środków kontroli, np. bezzałogowych statków powietrznych i statków patrolowych, które mogą również pomóc w realizacji celów związanych z nadzorem morskim i zadaniami straży przybrzeżnej.

W ramach EFMRA wspiera się również inwestycje w narzędzia cyfrowe umożliwiające przejrzystą, skuteczną i przyjazną dla użytkownika kontrolę rybołówstwa i jego monitorowanie. Do takich narzędzi zaliczają się m.in.:

- elektroniczne systemy zdalnego monitorowania;
- zautomatyzowana analiza danych;
- identyfikacja radiowa;
- stały pomiar i rejestracja mocy silnika;
- telewizja przemysłowa na statku;

Na jakich warunkach EFMRA rekompensuje rybakom czasowe zaprzestanie działalności?

Niektóre **środki ochronne** w ramach WPRyb i pewne **wyjatkowe okoliczności** wymagają tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. W szczególnych przypadkach EFMRA można wykorzystać do wypłacenia rekompensaty finansowej rybakom za takie tymczasowe zaprzestanie działalności, aby zmniejszyć ich straty finansowe.

Rekompensata jest możliwa, jeśli zaprzestanie działalności jest spowodowane przez:

- środki mające na celu ochronę żywych zasobów morza (np. tymczasowy okres zamknięty na potrzeby regeneracji biologicznej danego gatunku lub na danym obszarze);
- przerwanie, z powodu siły wyższej, stosowania „umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów” (tj. umowy podpisanej między UE a państwem trzecim, zezwalającej statkom rybackim UE na prowadzenie połowów na wodach tego państwa);
- klęskę żywiołową;
- incydent środowiskowy;
- kryzys zdrowotny (w tym pandemię COVID-19).

Zaprzestanie działalności wynikające ze środków ochronnych musi prowadzić do **zmniejszenia nakładu połowowego** w oparciu o opinie naukowe, aby zagwarantować, że faktycznie przyczynia się ono do ochrony lub odbudowy żywych zasobów morza.

Rekompensata za tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej musi być ukierunkowana i nie powinna zastępować strukturalnego dostosowania flot rybackich tam, gdzie jest to konieczne. W związku z tym nie można jej przyznawać na okres dłuższy niż 12 miesięcy na statek w okresie programowania EFMRA.

Dlaczego budowa nowych portów rybackich nie kwalifikuje się do wsparcia w ramach EFMRA?

Nie ma zapotrzebowania gospodarczego na nowe porty. Obszary przybrzeżne UE są już dobrze wyposażone. Nowa infrastruktura portowa wyparłaby działalność istniejących portów, obniżając tym samym ich rentowność.

Ponadto nowe porty są **kosztowne**, a EFMRA dysponuje niewielkim budżetem.

Inwestycje powinny zatem koncentrować się na **istniejącej** infrastrukturze.

Na czym polega wkład EFMRA w zrównoważoną akwakulturę?

Akwakultura przyczynia się do zwiększenia potencjału UE w zakresie zrównoważonej produkcji żywności, a tym samym odgrywa ważną rolę w zapewnianiu długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i dostaw żywności. Akwakultura może również służyć celom nieżywnościowym, np. farmaceutycznym i biotechnologicznym.

Zgodnie z WPRyB każde państwo UE musi opracować **„wieloletni krajowy plan strategiczny”** w celu promowania **zrównoważonego rozwoju, konkurencyjności i dywersyfikacji** akwakultury. EFMRA wspiera działania określone w tych planach, np. w odniesieniu do:

- zrównoważenia środowiskowego (w tym poprzez akwakulturę ekologiczną, efektywne gospodarowanie zasobami i usługi w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi);
- inwestycji produkcyjnych;
- innowacji;
- dywersyfikacji produkcji i działalności;
- rozwoju umiejętności zawodowych;
- poprawy warunków pracy;
- działań w zakresie zdrowia publicznego;

- systemów ubezpieczeń zasobów akwakultury;
- zdrowia i dobrostanu zwierząt.

W jaki sposób EFMRA wpływa na poprawę rynków produktów rybołówstwa i akwakultury?

Bezpieczeństwo żywnościowe i dostawy żywności zależą od skutecznych i dobrze zorganizowanych rynków produktów rybołówstwa i akwakultury, które zapewniają przejrzystość, stabilność, jakość i różnorodność **łańcucha dostaw**, a także **informacje dla konsumentów**.

W tym celu WPR_{ryb} obejmuje **„wspólną organizację rynków”**, w ramach której oficjalnie uznaje się „organizacje producentów” za organy reprezentujące producentów sektora rybołówstwa i akwakultury.

Organizacje te opracowują i wdrażają **„plany produkcji i wprowadzania do obrotu”**, aby wspólnie zarządzać działalnością swoich członków, a zwłaszcza żeby pomóc im w dostosowaniu dostaw do popytu na rynku.

W ramach wspólnej organizacji rynków uznaje się również **„organizacje międzybranżowe”**, składające się z różnych kategorii podmiotów w sektorze rybołówstwa i akwakultury. Te organizacje koordynują działania marketingowe wzdłuż łańcucha dostaw (tj. pionowa integracja producentów, dystrybutorów i detalistów).

Ze środków EFMRA wspiera się **wprowadzanie do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury** zgodnie z tymi celami. Fundusz ten może pomóc w szczególności w:

- tworzeniu organizacji producentów i wdrażaniu ich planów produkcji i wprowadzania do obrotu;
- rozwoju nowych rynków zbytu;
- promowaniu identyfikowalności i informacji dla konsumentów;
- dodawaniu wartości do produktów (np. poprzez etykietowanie dotyczące jakości, zrównoważoności lub pochodzenia geograficznego);
- rozpowszechnianiu badań rynkowych w całym łańcuchu dostaw.

Na jakich warunkach przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury można wspierać ze środków EFMRA?

Przemysł przetwórczy odgrywa ważną rolę w zapewnianiu dostępności i wysokiej jakości produktów rybołówstwa i akwakultury.

Środki z EFMRA mogą posłużyć jako wsparcie ukierunkowanych inwestycji w tej branży w celu osiągnięcia celów **wspólnej organizacji rynków**.

W przypadku większych przedsiębiorstw (tj. większych niż małe i średnie przedsiębiorstwa) wsparcia udziela się za pośrednictwem instrumentów finansowych (pożyczek lub gwarancji). Dotacje bezpośrednio zarezerwowane są dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W jaki sposób EFMRA zwiększa odporność rybołówstwa i akwakultury?

Rybołówstwo i akwakultura są narażone na rosnące ryzyko gospodarcze i środowiskowe, m.in. z powodu pandemii COVID-19, zmiany klimatu i zmienności cen.

EFMRA może pomóc im w dostosowaniu się do tej zmieniającej się sytuacji i wykorzystaniu nowych możliwości rynkowych jako sposobu na wzmocnienie ich odporności.

W szczególności EFMRA może wspierać następujące działania:

- wspieranie **organizacji zbiorowych** i budowania zdolności w celu opracowania wspólnych strategii biznesowych i wymiany wiedzy (np. tworzenie organizacji producentów, prowadzenie badań rynkowych, świadczenie usług doradczych);
- stymulowanie **badań i innowacji** napędzanych przez rynek w celu opracowania nowych usług lub produktów o wysokim potencjale (np. badania wykonalności i projekty pilotażowe, badania stosowane w zakresie nowych produktów i nowych procesów produkcji);
- wspieranie **inwestycji strukturalnych**, co do których oczekuje się, że będą opłacalne finansowo, ale które nie mogą uzyskać wystarczających środków ze źródeł rynkowych (kluczowe obszary inwestycji: efektywność energetyczna, jakość produktów, gospodarka o obiegu zamkniętym);
- **zróżnicowanie** działalności gospodarczej i źródeł dochodu (np. komplementarne działania w ramach lokalnej niebieskiej gospodarki, partnerstwa w ramach społeczności lokalnych);
- podnoszenie **kwalifikacji** w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z nowych możliwości rynkowych (np. szkolenia zawodowe, przyuczanie młodych rybaków, uczenie się przez całe życie, wymiana wiedzy i doświadczeń);
- wzmocnienie **organizacji rynku** w celu zwiększenia wartości produktów i rozwoju nowych rynków zbytu (np. wdrażanie planów produkcji i wprowadzania do obrotu, pionowa integracja producentów sektora rybołówstwa i akwakultury z dystrybutorami i sprzedawcami detalicznymi w organizacjach międzybranżowych);
- zwiększenie zdolności sektorów rybołówstwa i akwakultury do **zarządzania ryzykiem** i reagowania na niepożądane zdarzenia (np. fundusze wspólnego inwestowania, instrumenty ubezpieczeniowe, zbiorowe zarządzanie ryzykiem środowiskowym).

W jaki sposób środki z EFMRA wspierają rybołówstwo i akwakulturę w trakcie pandemii COVID-19?

Jeżeli pandemia w znacznym stopniu zakłóca funkcjonowanie rynków produktów rybołówstwa i akwakultury, Komisja może uruchomić **tymczasowy środek nadzwyczajny** w celu złagodzenia bezpośrednich skutków gospodarczych. Środek ten umożliwi rybakom i hodowcom z sektora akwakultury otrzymanie **rekompensaty finansowej** za poniesione straty gospodarcze i dodatkowe koszty. Komisja stale monitoruje sytuację na rynkach

i rozważy wszelkie niezbędne działania, jeżeli pojawią się dowody na to, że rynki zostały w znacznym stopniu zakłócone.

Środki z EFMRA mogą również pomóc sektorom rybołówstwa i akwakultury w dostosowaniu się do wymogów w zakresie zdrowia i higieny, np. poprzez zakup środków ochrony indywidualnej.

Ponadto mogą one ułatwić rozwój tymczasowych alternatywnych rynków zbytu w celu zrekomensowania zamknięcia restauracji (np. sprzedaż bezpośrednia dla klientów).

W perspektywie długoterminowej środki z EFMRA mogą posłużyć do wsparcia inwestycji na rzecz większej odporności sektora (szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć w poprzednim pytaniu).

W jaki sposób środki z EFMRA wspierają rybołówstwo przybrzeżne?

„Rybołówstwo przybrzeżne” jest prowadzone przez i) operatorów morskich i śródlądowych statków rybackich o długości całkowitej nieprzekraczającej 12 metrów, na których nie stosuje się ciągnionych narzędzi połowowych (tj. włoków), oraz ii) rybaków pieszych.

Do tego sektora zalicza się prawie **75%** wszystkich statków rybackich zarejestrowanych w UE i **prawie połowa** zatrudnionych w branży rybackiej. W związku z tym odgrywa on ważną rolę społeczno-gospodarczą w lokalnych społecznościach nadbrzeżnych.

Z tego względu w ramach EFMRA skoncentrowano się szczególnie na rybołówstwie przybrzeżnym.

- Stawka pomocy publicznej na projekty związane z rybołówstwem przybrzeżnym może wynieść **100%**, z wyjątkiem projektów związanych z i) pierwszym nabyciem statku rybackiego przez młodego rybaka, ii) wymianą lub modernizacją silnika oraz iii) zwiększeniem pojemności statku rybackiego. Maksymalna stawka dla tych projektów wynosi 40%.
- Państwa UE muszą uwzględnić w swoich programach EFMRA **szczególne potrzeby** rybołówstwa przybrzeżnego i opisać w nich działania niezbędne do jego rozwoju.
- Państwa UE muszą dążyć do wprowadzenia **uproszczonych procedur** dla przedsiębiorstw zajmujących się rybołówstwem przybrzeżnym, które ubiegają się o wsparcie w ramach EFMRA.

W jaki sposób środki z EFMRA wspierają najbardziej oddalone regiony UE?

Regiony najbardziej oddalone stoją przed szczególnymi **wyzwaniami** związanymi z ich oddaleniem, topografią i klimatem. Mają one jednak również szczególne **atuty**, na których można oprzeć rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki.

W tym kontekście EFMRA jest szczególnie adresowany do tych regionów.

- Zainteresowane państwa UE (Francja, Portugalia i Hiszpania) przygotowują **plan działania** dla każdego ze swoich regionów najbardziej oddalonych. W planach tych opracowano **strategię rozwoju sektorów zrównoważonej niebieskiej gospodarki**, w tym rybołówstwa i akwakultury. Na pomoc w realizacji planów działania zarezerwowano środki finansowe.
- W ramach EFMRA można zapewnić rekompensatę finansową dla podmiotów z regionów najbardziej oddalonych, przyznawaną z tytułu dodatkowych kosztów, jakie ponoszą w związku z połowami, chowem i hodowlą ryb, przetwarzaniem lub wprowadzaniem do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, a które wynikają ze szczególnej sytuacji tych regionów.
- Podmioty realizujące projekty w regionach najbardziej oddalonych mogą korzystać z **wysokiego wskaźnika pomocy publicznej (85%)**.

Czy rybacy rekreacyjni kwalifikują się do wsparcia w ramach EFMRA?

Połowy rekreacyjne obejmują niekomercyjną działalność połowową, w ramach której wykorzystuje się żywe zasoby morza do celów rekreacyjnych, turystycznych lub sportowych.

Rybacy rekreacyjni kwalifikują się do wsparcia, o ile ich projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów funduszu. Przykładowo, mogą oni uczestniczyć w działaniach mających na celu ochronę środowiska morskiego oraz w partnerstwach na rzecz zrównoważonej turystyki morskiej w społecznościach lokalnych.

W jaki sposób środki z EFMRA przyczyniają się do rozwoju zrównoważonej niebieskiej gospodarki?

Niebieska gospodarka obejmuje tradycyjną i nowo powstającą działalność gospodarczą związaną z oceanami, morzami, wybrzeżami i wodami śródlądowymi. Opiera się ona na innowacjach i inwestycjach w przedsiębiorstwa morskie, które mają potencjał tworzenia **miejsc pracy** i zwiększania **rozwaju** lokalnych społeczności nadbrzeżnych, np. [biogospodarka](#), modele zrównoważonej turystyki, energia odnawialna pozyskiwana z oceanów, innowacyjny przemysł stoczniowy i usługi portowe.

W ramach EFMRA skoncentrowano się na warunkach sprzyjających rozwojowi zrównoważonej niebieskiej gospodarki oraz na usuwaniu wąskich gardeł w celu **ułatwienia inwestycji** w nowe rynki, technologie i usługi.

Fundusz w szczególności wspiera:

- zarządzanie morskie w celu zrównoważonego koordynowania działalności człowieka na morzu (np. poprzez „[planowanie przestrzenne obszarów morskich](#)”);
- transfer i wykorzystanie badań, innowacji i technologii w inwestycjach prywatnych;
- rozwój umiejętności związanych z morzem;
- rozpowszechnianie danych dotyczących środowiska morskiego oraz danych społeczno-gospodarczych;
- rozwój listy przygotowywanych projektów w celu pobudzenia inwestycji prywatnych.

W jaki sposób środki z EFMRA wspierają lokalne inicjatywy w społecznościach nadbrzeżnych?

Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki odgrywa kluczową rolę w utrzymaniu lokalnych społeczności nadbrzeżnych.

W związku z tym w ramach EFMRA wspiera się **lokalne partnerstwa** w sektorach morskich, aby umożliwić społecznościom maksymalne wykorzystanie ich zasobów środowiskowych, kulturowych, społecznych i ludzkich oraz **wykorzystanie możliwości** oferowanych przez niebieską gospodarkę na ich konkretnych obszarach.

W ramach narzędzia zwanego „**rozwojem lokalnym kierowanym przez społeczność**” zainteresowane strony z danej społeczności zakładają „lokalną grupę działania” w celu opracowania i wdrożenia lokalnej strategii. Narzędzie to służy to wspierania zbiorowych inicjatyw na małą skalę i promowania innowacji, które pomagają rozwijać lokalną niebieską gospodarkę i chronić środowisko morskie.

Partnerstwa lokalne zapewniają zrównoważone zaangażowanie i reprezentację odpowiednich zainteresowanych stron z różnych sektorów. Mogą one koncentrować się na tradycyjnych sektorach (np. rybołówstwo, akwakultura, turystyka) lub wspierać dywersyfikację gospodarczą poprzez synergie z nowymi sektorami morskimi (np. [niebieska biogospodarka](#)).

Narzędzie „rozwoju lokalny kierowany przez społeczność” jest dostępne dla każdej społeczności lokalnej, w której niebieska gospodarka ma potencjał tworzenia możliwości gospodarczych, w tym na obszarach śródlądowych.

W jaki sposób środki z EFMRA przyczyniają się do realizacji unijnego programu działań na rzecz międzynarodowego zarządzania oceanami?

60% oceanów na świecie znajduje się poza jurysdykcją krajową. Oznacza to wspólną międzynarodową odpowiedzialność za zarządzanie nimi.

W tym kontekście UE dąży do poprawy zarządzania oceanami na poziomie dwustronnym, regionalnym i wielostronnym w następujących dziedzinach:

- zwalczanie nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów;
- zmniejszenie presji człowieka na oceany;
- tworzenie warunków dla zrównoważonej niebieskiej gospodarki;
- wzmocnienie międzynarodowych badań morskich.

Pomaga to w realizacji przyjętego przez ONZ [celu zrównoważonego rozwoju nr 14](#) („chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony”) poprzez zagwarantowanie, że oceany są **zdrowe, bezpieczne i zarządzane w sposób zrównoważony**.

EFMRA wspiera działania prowadzone w ramach procesów, umów i instytucji międzynarodowych, które regulują działalność człowieka na oceanach i nią zarządzają (np. w kontekście [Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza](#)).

W jaki sposób środki z EFMRA przyczyniają się do bezpieczeństwa morskiego i współpracy straży przybrzeżnej?

Ochrona granic i bezpieczeństwo morskie mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia **bezpiecznych warunków** dla gospodarki morskiej i zapobiegania nielegalnym działaniom, które szkodzą środowisku morskemu.

W tym względzie EFMRA wspiera współpracę w zakresie nadzoru morskiego i współpracę straży przybrzeżnej w ramach [„wspólnego mechanizmu wymiany informacji”](#) (CISE), który ułatwia wymianę informacji między organami publicznymi zaangażowanymi w nadzór morski w państwach UE i instytucjach UE.

Wdrażanie i monitorowanie

Jaka jest stawka wsparcia w ramach EFMRA (w ramach „zarządzania dzielonego”)?

Standardowa maksymalna stawka pomocy publicznej przyznawanej beneficjentom wynosi **50%**.

Istnieją jednak **odstępstwa** w zależności od **wartości dodanej** projektu.

Na przykład:

- istnieje niższa stawka (**40%**) dla **niektórych indywidualnych inwestycji** w statki rybackie;
- istnieje wyższa stawka (do **100%**) w przypadku projektów łączących **innowacyjność, interes zbiorowy i beneficjentów zbiorowych**, a także w przypadku projektów związanych z **ochroną różnorodności biologicznej mórz**;
- **rybacy uprawiający rybołówstwo przybrzeżne** mogą otrzymać **100%** na większość swoich projektów.

Maksymalna stopa współfinansowania (tj. udział EFMRA w łącznych wydatkach publicznych projektu) wynosi **70%**, z wyjątkiem 100% w przypadku rekompensaty w regionach najbardziej oddalonych w celu pokrycia dodatkowych kosztów (zob. pytanie dotyczące regionów najbardziej oddalonych).

W jakim stopniu EFMRA jest prostszy niż jego poprzednik, który obejmował lata 2014–2020 (Europejski Fundusz Morski i Rybacki)?

Poprzedni fundusz opierał się na precyzyjnym i sztywnym opisie możliwości finansowania i zasad kwalifikowalności („środki”). Utrudniało to państwom UE i beneficjentom jego wdrażanie.

EFMRA opiera się na **prostszej strukturze** bez sztywnych środków i wykorzystuje następujące podejścia:

- obejmuje **cztery priorytety** opisujące ogólny zakres wsparcia zgodnie z celami WPRyb, polityki morskiej UE oraz unijnego programu działań na rzecz międzynarodowego zarządzania oceanami:
 - (1) *sprzyjanie zrównoważonemu rybołówstwu oraz odbudowie i ochronie żywych zasobów morza;*
 - (2) *wspieranie działań w zakresie zrównoważonej akwakultury oraz przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, co przyczynia się do bezpieczeństwa żywnościowego w Unii;*

(3) *sprzymianie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności zajmujących się rybołówstwem i akwakulturą*

(4) *wzmocnienie międzynarodowego zarządzania oceanami oraz przyczynienie się do zapewnienia bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także zrównoważonego zarządzania nimi.*

- Każdy priorytet obejmuje **cele szczegółowe**, w których szeroko opisano zakres operacyjny wsparcia w ramach obszarów tematycznych (np. ochrona różnorodności biologicznej, promocja zrównoważonej akwakultury, gromadzenie danych naukowych).
- *Na poziomie UE obowiązują ograniczone zasady kwalifikowalności.* Do państw UE należy opracowanie w ramach krajowych programów EFMRA najbardziej odpowiednich środków do osiągnięcia celów wyznaczonych zgodnie z czterema wspomnianymi priorytetami. Państwa UE mają swobodę w ustalaniu zasad kwalifikowalności.
- *Istnieją warunki i ograniczenia dotyczące niektórych rodzajów dotacji.* Rozporządzenie w sprawie EFMRA zawiera wykaz niekwalifikujących się operacji, dzięki któremu można uniknąć szkodliwego wpływu na zrównoważony rozwój (np. inwestycje zwiększające zdolność połowową). Ponadto niektóre kategorie dotacji dla floty rybackiej podlegają szczególnym zasadom kwalifikowalności, aby zapewnić ich spójność z celami ochronnymi WPRyb (np. nowy silnik zamontowany na statku rybackim nie może mieć większej mocy niż silnik wymieniany).
- **Monitorowanie wyników:** proces wdrażania EFMRA monitoruje się za pomocą wskaźników produktu i rezultatu. Państwa UE składają sprawozdania z postępów w osiąganiu celów określonych w ich programach, a na corocznym spotkaniu przeglądowym omawiają z Komisją postępy we wdrażaniu. Umożliwia to wczesne wykrycie potencjalnych problemów z wdrożeniem i w razie konieczności określenie działań naprawczych.

W jaki sposób Komisja ocenia programy EFMRA przed ich zatwierdzeniem?

W ramach „zarządzania dzielonego” każde państwo UE przygotowuje jeden program krajowy, który Komisja zatwierdza po przeprowadzeniu szczegółowej oceny. W ocenie tej Komisja bierze pod uwagę wkład programu we wspólne priorytety EFMRA oraz w realizację następujących celów:

- odporność
- transformacja ekologiczna
- transformacja cyfrowa
- zrównoważony rozwój środowiskowy, gospodarczy i społeczny
- łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej
- rozwój zrównoważonego rybołówstwa przybrzeżnego.

Komisja ocenia również programy w oparciu o [analizę basenów morskich](#) – publiczny dokument, w którym wskazano główne wyzwania dla każdego basenu morskiego w odniesieniu do celów WPRyb. Analiza ta ma pomóc państwom UE w uwzględnieniu w ich programach wspólnych wyzwań dotyczących basenów morskich.

Jak skonstruowane są krajowe programy EFMRA?

Krajowy program EFMRA jest **strategicznym planem inwestycji publicznych** na lata 2021–2027. Opisano w nim dostosowane do potrzeb działania, które mają stanowić odpowiedź na konkretne wyzwania określone przez dane państwo UE w odniesieniu do wspólnych priorytetów UE dotyczących różnorodności biologicznej mórz, polityki morskiej oraz zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury.

Programy dzielą się na **4 główne sekcje**:

- **określenie potrzeb**: poparte analizą mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń;
- **opracowanie odpowiednich działań**: państwa UE opisują konkretne działania wymagające wsparcia ze środków EFMRA w odpowiedzi na swoje potrzeby;
- **ustalenie celów** na potrzeby monitorowania realizacji i wyników: państwa UE ustalają cele w oparciu o wskaźniki produktu i rezultatu, aby odzwierciedlić oczekiwane skutki działań wspieranych ze środków EFMRA;
- **podział środków finansowych** na cele szczegółowe funduszu zgodnie z ogólną strategią programu.

W jaki sposób monitoruje się wdrażanie EFMRA?

Proces wdrażania EFMRA jest stale monitorowany w przejrzysty sposób.

- Dwa razy do roku państwa UE składają sprawozdania na temat wartości wskaźników wybranych w swoich programach EFMRA. Informacje te są agregowane na poziomie UE i udostępniane publicznie.
- Pięć razy w roku państwa UE składają sprawozdania na temat liczby wybranych projektów i ich kosztów finansowych. Informacje te są agregowane na poziomie UE i udostępniane publicznie. Są one również przedstawiane w podziale na obszary tematyczne.
- Dwa razy w roku państwa UE składają sprawozdania dotyczące szczegółowej charakterystyki każdego projektu i beneficjenta. Komisja wykorzystuje te informacje do celów regularnej sprawozdawczości *ad hoc*.
- Komisja omawia wdrażanie EFMRA z każdym państwem UE na corocznym spotkaniu przeglądowym. Celem takiego spotkania jest określenie potencjalnych problemów w krajowym programie EFMRA oraz, w razie potrzeby, działań naprawczych.
- Do dnia 30 czerwca 2029 r. każde państwo UE dokona oceny swojego programu EFMRA w celu oszacowania jego skutków.
- Do końca 2024 r., a następnie do końca 2031 r. Komisja oceni skuteczność, efektywność, adekwatność, spójność i europejską wartość dodaną EFMRA jako całości.